

Psykologer bør bryte egen taushet om Gaza

Ingrid Eik
psykolog

Nidija Sahbaz
psykolog

Mali Rosslund
psykolog

I Gaza kysser en mor sitt barn god natt og vet ikke om verken hun eller barnet får oppleve en ny dag.

De siste ukene har flere samfunnsgrupper markert en tydelig motstand mot de ustanselige angrepene som nå foregår mot Gaza. Norsk psykologforening har sammen med Legeforeningen og Sykepleierforbundet i en felles uttalelse fordømt angrepene på sivile både i Israel og Gaza. I tillegg har de anmodet den norske regjeringen om å støtte FNs krav om rask og uhindret humanitær tilgang til Gaza. Dette er en god start og en utvikling i positiv retning. Utover dette har det vært overraskende stille fra det psykologfaglige miljøet.

Dette er en øredøvende stillhet fra en gruppe som vi mener har en unik kompetanse, og som kan gi oss et uunnværlig perspektiv på konsekvensene av katastrofen. Vi etterlyser større engasjement og tydeliggjøring av psykologstandens holdninger og standpunkt omkring de pågående menneskerettighetsbruddene som nå utspiller seg i Gaza og på Vestbredden.

Er det riktig at vi som profesjonsgruppe står på sidelinjen og passivt bevitner et folkemord?

Psykologer må ytre seg

Vi mener at psykologer, i likhet med leger, har et særskilt ansvar for å uttale seg om de pågående menneskerettighetsbruddene.

Er det riktig at vi som profesjonsgruppe står på sidelinjen og passivt bevitner et folkemord?

I Ethiske retningslinjer for nordiske psykologer heter det at «Psykologen viser respekt for og arbeider for å fremme utviklingen av alle menneskers grunnleggende rettigheter, verdighet og integritet».

Dette er prinsipper vi er bundet til i vårt virke og som strekker seg langt utover vår kliniske virksomhet. God psykisk helse er, som fysisk helse, en grunnleggende forutsetning for menneskelig utvikling og velfungerende samfunn. I likhet med fysisk helse påvirkes også den kontinuerlig av miljømessige, økonomiske og sosiale forhold.

Dermed er det også vårt anliggende og vårt ansvar å uttale oss i saker som er direkte skadelige for individers helse og sikkerhet.

Universelle menneskerettigheter

På Verdensdagen for psykisk helse oppfordret FNs generalsekretær António Guterres oss til å «... opprettholde psykisk helse som en universell menneskerettighet, og sammen bygge en sunnere verden der alle kan blomstre». For at dette skal være mulig, mente han vi må «adressere underliggende årsaker – fattigdom, ulikhet, vold, diskriminering – og skape mer medfølende og motstandsdyktige samfunn».

Psykologer nyter stor samfunnsmessig tillit. Denne tilliten gir oss en påvirkningskraft vi bør benytte oss av. Det er ikke psykologers oppgave å løse konflikter eller definere politiske sannheter. Vi har imidlertid en forpliktelse til å uttale oss når individers universelle rett til god psykisk helse og samfunns mulighet til utvikling er under angrep, slik som i dag er tilfellet i Gaza og på Vestbredden.

Barn er spesielt sårbare

De pågående krigsforbrytelsene mot befolkningen i Gaza, vil kunne svekke en hel barne- og ungdomsgenerasjon. Dette er noe vi som psykologer ikke kan lukke øynene for. Enorme ødeleggelser på hjem, sykehus og infrastruktur være synlige i flere år fremover. De psykiske konsekvensene av krigsforbrytelsene vil vise seg i lang tid etter at bombene stilner. De samfunnsmessige følgene av en hel barne- og ungdomsbefolkning med alvorlige krigstraumer vil kunne bli enorme.

Hamas' grusomme angrep på sivile israelere den 7. oktober er helt nødvendig å fordømme

Arbeid og utdanning står sentralt i både individets og samfunnets mulighet til utvikling. Grunnet psykiske skader vil mange få store vansker med å kunne ta utdanning og delta i arbeidslivet. Ved å frarøve barn og unge denne muligheten, bryter Israel ikke bare FNs barnekonvensjon på flere punkter, men frarøver også en hel generasjon muligheten til å bygge opp igjen det samfunnet som nå bombes vekk fra dem.

Skadevirkninger

Krigshandlinger utspiller seg ikke utelukkende på bakken, men også på retorisk og politisk plan. Som psykologer kan vi ikke la oss fange av ekstreme virkelighetsframstillinger som trekker oss i ulike retninger. I kraft av kunnskapen og samfunnsvervet vi har, er det vår oppgave å representere en motsats til den ensidige diskursen som er etablert. Det krever imidlertid mot å erkjenne de faktiske og ubestridelige forholdene i situasjonen.

Palestinere har vært under israelsk okkupasjon i 75 år. De har vært frarøvet sin rett til selvstyre og suverenitet under vårt påsyn. Dette har medført systematisk undertrykkelse av deres menneskeverd gjennom flere generasjoner. I skyggen av det som nå skjer i Gaza, fengsles palestinere på Vestbredden og mottar lange dommer uten rettssak i et økende tempo. Flere internasjonale medier rapporterer at 500 barn soner lange dommer i israelske fengsler. Totalt har antall fengslede palestinere økt fra drøyt 5000 før 7. oktober til 10#000 21. oktober ifølge palestinske myndigheter.

Mange er redde for å ta standpunkt i saken av frykt for selv å bli fordømt.

Hamas' grusomme angrep på sivile israelere den 7. oktober er helt nødvendig å fordømme.

Samtidig er det også nødvendig å se dem i en større sammenheng og ikke avgjøre hele den palestinske befolknings skjebne på bakgrunn av handlingene til et mindretall. Vi er nødt til å kreve like rettigheter både for den palestinske og israelske sivilbefolkningen. Dette er ikke uforsonlige konsepter, selv om det ofte fremstilles slik.

Vi må lyse vi som fortsatt kan

Mange er redde for å ta standpunkt i saken av frykt for selv å bli fordømt. Denne frykten gjør det mulig å fortsette brudd på grunnleggende menneskerettigheter. Dette fratar oss også vårt viktigste og mest fundamentale virkemiddel i møte med urett, nemlig vår ytringsfrihet.

Vi må ta innover oss at vi i Norge er privilegerte som kan markere, demonstrere og ta til orde om menneskerettighetsbruddene som skjer i Gaza og på Vestbredden. Dette er rettigheter og privilegier som nå synes å forsvinne i flere europeiske land, for eksempel som at det som omtales som «pro-palestinske» demonstrasjoner, har blitt forbudt flere steder. Som helsepersonell må vi psykologer våge å bryte vår stillhet, tre ut av mørket og ta et standpunkt mot den sosiale, politiske, økonomiske og helsemessige undertrykkelsen av palestinerne som vi er vitne til.

Lyset fra bomberegnet slukner ikke om natten, men lyset i øynene til minst 3650 barn i Gaza er slukket for alltid. Vi oppfordrer alle psykologer til å heve stemmen sammen med oss og rope STOPP! NÅ!